šakuga «les yeux»: i.-e. **seq^u*- «voir»;

šaku-niš «source»: i.-e. **sq^uoq-u-* «jaillir»;

dašuyahh- «aveugler», *dašuyant-* «aveugle»: étymologie incertaine, mais à coup sûr l'adjectif qui est à l'origine des deux formes n'était point un thème en *-u-*, mais un thème en **-yo-*: *dašya-*; des thèmes en *-u-*, on a ordinairement des factitifs en *-ayahh-*: *idalayahh-* «faire du mal», etc.

lahu(a)-, *lahhu-* «verser» montre ordinairement un thème *lahu(a)-* devant les désinences qui commencent par une voyelle et *lahhu-* devant celles qui commencent par une consonne: prés. 3e du sing. *lahuāi*, *lahui* (une seule fois *lahuāi*); plur. *lahuānzi*; prêt. 1e du sing. *lahun*, 3e *lahuāiš*, *lahuāš*; part. *lahuānt-*, subst. verb. *lahuuar*; mais prés. sing. 2e *lahhutti*; prêt. sing. 3e *lahhuš*, impér. plur. 2e *lahhuten*; dérivé *lahhura-* «Opfertisch (?)» chez Friedrich, *Heth. Wb.* 125, toujours écrit avec *-hh-*: si l'étymologie proposée (: gr. *λοῶω*, etc.) est correcte, il s'agit de *lahhu-* qui en position antévocalique devient *lahu-*; en position antéconsonantique, il reste *lahhu-* et *-u-* devient (ou reste) voyelle.

De là il s'ensuit qu'il y a une différence importante entre le consonantisme hittite et celui du louvite et hittite hiéroglyphique. Mais une pareille différence dans le développement du vocalisme se laisse entrevoir; on voit que la correspondance *idālu-* : *adduāli-* nous donne de précieux renseignements sur la phonologie dialectale du groupe anatolien, formé de quatre dialectes indo-européens: le hitt. cun., le louvite, le hitt. hiérogl. et le palaite; à cause de manque presque absolu des données, le dernier a été laissé hors d'examen.

(A suivre.)

NEKAJ ETIMOLOGIJ

pfenten — *fentati*

Inačice *fendāti* (Notranjsko), *féntati* (Štajersko, Kranjsko) in *fúndati* (vzhodno Štajersko) »uničiti, s sveta spraviti« izhajajo morda iz iste osnove.

Sifranc. *pan*, *pand* (Kluge, *Etym. Wb.* 10, 13 s. v. *Pfand*) dá stvn. *pfant*, iz tega s primarnim preglasom stvn. **pfenten*, srvn. *pfenten*, *pfenden*. Slov. *e* je direktna substitucija srvn. ozkega *e*, *t/d* v *fentati* in *fendati* pa si je razlagati kakor menjavo stvn. *nt* > srvn. *nd* v *pfant*, *pfantes*, **pfenten* > srvn. *pfant*, *pfandes*, *pfenten*, *pfenden*.

Ako k *pan*, *pand* pritegnemo še sfranc. *paner*, prov. *panar*, špan. *apandar* »nekoga izropati« in *apañar* »odvzeti« (Kluge, l. c.), pomeni stvn. *pfant* »odvzem; stvar, ki jo odvzamemo«, srvn. *pfende* je »rubež« in »rop«, *pfenden* tudi »oropati«. Nekomu odvzeti stvari, potrebne za življenje, pomeni uničiti ga mate-

rialno. Zato lahko v primerih, kjer pomeni *pfenden* »oropati«, postavimo enačbo: *rop* — uboj, *smrt*, torej »uničiti, s svetá spraviti«, prim. še *srvn. eines lebens pfenten* (Lexer, *Mhd. Handwb.*, 1876, II 237). Sprememba pojmovnega obsega se je razvijala pač kot postopna degradacija: *zarubiti* — *odozeti* — *oropati* — *ubiti* in iz tega slov. pomen.

Besedo *féntati* smo lahko prevzeli že v stvn., *fendáti* pa šele v *srvn. dobi*; *fúndati* bi morda res lahko izvajali iz ital. *affondare* »versenken« (Pleteršnik), vendar motita slov. akcentuacija in zemljepisna razširjenost (vzhodna Štajerska).

valpet — *butelj* — *verbež*

Razmerje med tujko in domačo besedo je različno, mnogokrat je tujka pomensko padla na nižjo stopnjo. Tak padeč je opaziti pri upravnno-pravnih terminih i. dr. Langob. pravni izraz *gastald* »Domänenverwalter, Landvogt« pomeni v kasnejši beneški upravni terminologiji le še »oskrbnik, upravnik, čuvaj«. Got., langob. *skarrjo*, stvn. *scerjo* je sprva »Hauptmann«, *srvn. scherge, scherje* le še »sodnijski sel, birič«, isto pomeni *sgherro* v beneščini, v sicilščini pa je *sgherru* »Räuber, der den Bravo macht«. Langob. *wahtari* »čuvaj« je ohranjeno v ital. *guattero, guattaro* »Küchenjunge« (Gamillscheg, *Romania germanica* II 154, 169, 186). Sem sodi stvn. *waltboto* »vladarjev odposlanec, pooblaščenec«, kasneje »sodnijski sluga, birič, do leta 1848 veliki hlapec graščinski« (Lexer, l. c. in Pleteršnik), v slov. izposojeno kot *valpot, valput, valpet*, ki je v novejši dobi dobilo pomen »priganjač, preganjač« in tudi »žandar« (zaničljivo). Enakšno pomensko menjavo je opaziti v izrazih iz vojaškega slovarja, tudi nazive raznih poklicev in celo abstrakta doleti enaka usoda (*umetnost* — *kənšt*).

Premik pomenske vsebine si je razlagati deloma iz nepriljubljenosti ne-katerih pokliev, funkcij itd., deloma pa ga je presojati kakor imena *Veržej, Lemberg* ipd., katerih prebivalstvo je bilo tujerodno in zato predmet smešenja (Kelemina, *SE VII* 325).

V vrsto *skarrjo* — *sgherru, waltboto* — *valpet* itd. štejem tudi stvn. *butil*, *srlat*. »preco, emissarius, qui semper per equabus (!) interest« (Steinmayer-Sievers, *Die ahd. Glossen* III 137, 219), *srvn. bütel* »sodnijski sel, birič«, kasneje »rabelj«, ki je v slov. *butelj* dobil pomen »prismoda, trapa, zabita glava«. Besedo moramo ločiti od *buta, butec* itd., izpeljank iz nem. *butt* »klotzig, stumpf, dumm« (Pleteršnik). Obrazilo *-alj* je iz stvn. *-il(a)*, ki označuje poklic uradnih oseb, ne morda iz *-alj* < stsl. *-ѡѡ, -ѡѡ* ali iz *-telj* (Bajec, *Besedotvorje I* 34), ker *butelj* ne označuje delujoče osebe, ampak nosilca neke lastnosti.

Pejorativni preobrat se dá pojasniti iz zgoraj rečenega. Slov. posplošitev *butil* »birič« — *butelj* »neumnež« so morda podpirale glasovno podobne, a semantično sprva različne besede *but-ec, but-ež* itd. (preprosta etimologija).

Nem. beseda *Werber* > *verbež* je doživela enakšno pejorativno preobrazbo. Omalovaževanje je tu izraženo s pripono *-ež* (kot *butež, gulež*). Izposojenka *verbež* pomeni isto kakor *butelj*, nem. *Tölpel* (Cigale, *Dtsch.-slow. Wb.* II 1630).

Srvn. bütel ni običajen v notranjeavstrijskih arhivalnih virih (Kelemina ustno), beseda je frankovska. Ker je pri nas ohranjena v nepreglašeni obliki,

smo jo lahko prevzeli iz stare frankovščine. Ni pa mogoče ugotoviti, kdaj bi bil nastal pojmovni premik. Izraz *valpot*, *valpet* izvira morda iz poznosrpn. dobe, za *verbež* pa manjkajo kakršni koli časovni oprijemi.

v caker hoditi

Izraz smo sprejeli iz bavarščine. Prvotni pomen *zacker gēn*, *zi akare gān* je »orati«, kasneje je *z(u) acker gen mit einem* figurativno: »einen auf den Acker treiben«, t. j. »ihm zu schaffen machen« (ne »mit jemandem zu schaffen haben« — Pleteršnik), »ihn plagen«.

Figurativni pomen bi se dal razložiti ali iz načina oranja, t. j. težavnega dela (prim. slov. *s kom zaorati*) ali pa iz prvotne vsebine besede *Acker*. V goratih predelih Bavarske je *Acker* »zemlja med dvema brazdama, leha« (*Ackerbett*). »polje« samo pa *Land*. Lehe so v smeri proti nižini čedalje bolj ozke. Ta stisnjenost, ožina med brazdama bi lahko bila tertium comparationis; prim. tudi »in die Enge treiben«.

Rečenica je znana že iz stvn. dobe (Otfrid), ne vemo pa, kdaj se je spremenil njen pomen. Mi smo jo prevzeli morda že v srpn. času (starinski predlog *ze*, *z*). Nemška figurativna raba je izpričana vsaj za XVI. stoletje (Aventinova *Kronika* iz 1566, prim. Schmeller-Fromann, *Bayr. Wb.*, 1872, I 31).

verbič

Pri rodbinskem imenu *Verbič* gre lahko za izposojenko *erbič*, *herbič*, *verbič* »dedič« iz nem. *Erbe*, tvorjeno s protetičnim *v-* kakor gorenjsko *verbat* za *erbat* »dedovati« (Strekelj, *SNP* I 194, 197).

Dušan Ludvik